

Semedeljek

Leto II.

Ljubljana, 10. decembra 1928

Štev. 50

Suspensija oblastnih samouprav

Da ukroti prečanske oblastne samouprave, pripravlja dr. Korošec zakon, ki daje vladi možnost njihovega razpusta! Zagrebska oblastna skupščina bo danes proglasila bojkot polkovnika Maksimovića

Beograd, 9. dec. r. Z ozirom na sklep oblastnega odbora zagrebske oblasti, da ne bo priznal polkovnika Vojna Maksimovića za vršilca dolžnosti zagrebskega velikega župana, je dr. Korošec kot notranji minister pripravil nujno izpmembo zakona o oblastnih samoupravah. Ta izpmemba se v pripravljenem zakonskem predlogu glasi: »Ako so sklepi, izjave ali sploh delo oblastne skupščine v škodo važnim državnim interesom, more notranji minister na predlog velikega župana ob pristanku ministrskega sveta (eventualno državnega sveta) razpustiti oblastno skupščino in odrediti nove volitve najdalje v roku leta dni. Dokler se ne izvrše volitve, izvršuje vse samoupravne posle z vsemi pravicami članov skupščine razen odobravanja proračuna začasna uprava iz krogov volilcev dotične oblasti, ki imajo pogoj za člana skupščine in ki jih po predlogu velikega

župana ter zaslišanju ministrskega sveta postavlja notranji minister. V takem slučaju se smatra, da je članom oblastnega odbora potokele mandat ter se ima njihova izvolitev izvršiti od strani začasne uprave.

Za to zakonsko izpmembo namerala dr. Korošec zahtevati odobrenje ministrskega sveta ter jo predložiti Narodni skupščini v nujno rešitev.

Nadalje se trdi v poučenih krogih, da se v ministrstvu pravde pripravljajo nujne izpmembe zakona o tisku in poostreitev zakona o zaščiti države.

Beograjska »Pravda«, ki komentira te izpmembe, pravi, da se je dr. Korošec postavil na stališče, da je sklep zagrebskega oblastnega odbora o nepriznanju polkovnika Maksimovića za vršilca dolžnosti velikega župana nezakonit in da se hoče z njim oblastna samouprava postavljati nad državne organe, vsled česar hoče izpmembiti

zakon o oblastnih samoupravah v gornjem smislu. Ker se namerava izpmembiti tudi kazenski zakon, se bo taka dejanja obeležila kot kazniva.

Zagreb, 9. dec. Jutri bo zagrebska oblastna skupščina nadaljevala svoje prekinjeno zasedanje. Najzanimivejša točka dnevnega reda bo izjava oblastne skupščine o imenovanju polkovnika Maksimovića za velikega župana v Zagrebu. Kakor se zatrjuje, bo oblastna skupščina ugotovila, da ne spada pod pristojnost vojaške osebe. Vršilec dolžnosti velikega župana polkovnik Maksimović bo na sejo bržkone poslal svojega referenta. V smislu objavljenega sklepa oblastni odbor bržkone ni ti temu referentu ne bo dopustil pristopovati seji. Ker je povsem negotovo, kako bo polkovnik Maksimović reagiral na ta ukrep, se jutrišnja seja pričakuje z največjim zanimanjem.

Politika sile se nadaljuje

Klerikalni šef vlade pripravlja tudi poostreitev zakona o zaščiti države in zakon o tisku. — Celo sodnike bi hotel na verigo! — Upor Ljube Davidovića. — Pesimizem beograjskih listov

Beograd, 9. dec. G. Korošec je začel s polno paro izvajati politiko hegemonističnega ekstremizma. Nezakonitemu imenovanju polkovnika Maksimovića sledijo priprave za poostreitev zakona o zaščiti države, tako da bi mogla vlada ta zakon uporabiti tudi proti KDK, katere borba seveda ni niti komunistična niti anarhistična niti prevratna. Namerava se še bolj poostreiti tiskovni zakon, da bi mogla vlada neposlušne novine ne le konfiscirati, temveč opozicijne novinarje tudi še pred sodbo zapirati. S posebnim zakonom naj bi se poostreili disciplinarni predpisi za sodnike, ki so se zlasti na Hrvatskem pokazali »preveč« neodvisne ter si niso dali imponirati od nobenega ministra. Poseben udarec pa pripravlja dr. Korošec proti oblastnim samoupravam. Po veljavnem zakonu vlada oblastnih skupščin ne more razpustiti razen v primeru, ako dvakrat zaporedoma ne donesejo proračuna, oblastni odborov pa sploh ne. Z novim zakonom naj bi vlada pravico razpustiti oblastne skupščine in oblastne odbore, kadar smatra, da njih delovanje ni v skladu z državnimi interesi, ter pravico postavljati oblastne samouprave pod svoje komisarije. To znači dejansko popolno uničenje principa samouprave.

Ukrepi, ki jih je dr. Korošec že izvršil ali pa jih pripravlja, so vzbudili v vseh treznih krogih bojazen, da bodo poostreili položaj do nezmožnosti ter onemogočili vsako reparacijo. Zato splošno prevladuje mišljenje, da stojimo na priletni silno pomembnih in dalekosežnih dogodkov.

Demokratski vodje se ne morejo odločiti

Postavljajo tri teze in prepuščajo odločitev svojemu parlamentarnemu klubu. — Eni napovedujejo krizo že za danes, drugi pravijo, da je ne bo.

Beograd, 9. dec. Včerajšnji in današnji dan sta minula v pričakovanju sklepov demokratskega glavnega odbora, ki se je posvetoval o političnem položaju. Iz okolice Ljube Davidovića se je takoj naglašalo, da dr. Marinković in njegovi ljudje na vso moč pritiskajo, naj se ne izlove kriza vlade, ker baje položaj za to še ni zrel. Vršila se je zelo obširna razprava, v kateri so se pojavile tri teze. Naiveč govornikov se je izreklo za tezo, da je potreba v najkrajšem času izvršiti revizijo odnosa v vladi ter energično zahtevati, naj se izpolni demokratske zahteve, v nasprotnem primeru pa naj se izlove krizo vlade. Z ogorčenjem je bilo ugotovljeno, da radikalni podtaka demokratom, da so njihove želje čisto komunistične, kakor imenujejo demokratske zahteve po uveljavitvi zakona o pobijanju korupcije, zakona o ureditvi dalmatinskih agrarnih odnosov in zakona o razdolžitvi seljakov.

Druga teza, ki jo zagovarja skupina dr. Marinkovića, zahteva, naj se ohrani

sedanja vlada, tretja teza, ki jo zastopa Davidovićevo ožja okolica, pa zahteva, naj demokratski ministri takoj podajo ostavko.

Posvetovanja demokratskega glavnega odbora so bila zaključena s tem, da se prepuste končni sklepi demokratskemu poslanskemu klubu, ki se bo sestavljal najkrajšem času, bržkone jutri.

O seji je bil izdan komunikat:

»Na današnji konferenci glavnega odbora Demokratske stranke so se nadaljevali in dokončali razgovori o političnem položaju. Sklepi bodo sprejeti po zaslišanju poslanskega kluba.«

Pristaši dr. Marinkovića trdijo, da je kriza vlade odgojena, dočim zatrjujejo pristaši g. Davidovića, da bo kriza otvorjena najbrž že jutri.

Na dvoru je bil danes v avdijenci dr. Korošec.

Tudi radikalni iz glavnega odbora so imeli danes sejo, na kateri so razpravljali razen o političnem položaju tudi o nedavnih dogodkih v Nišu in Prokuplju ter o izpolnitvi glavnega odbora.

Interpelacija posl. Nastasa Petrovića

Beograd, 9. decembra. Radikalni disident Nastasa Petrović je vložil na ministrskega predsednika in notranjega ministra dr. Korošca v zadevi imenovanja polkovnika Maksimovića za vršilca dolžnosti velikega župana v Zagrebu interpelacijo, v kateri zahteva odgovor na sledeča vprašanja:

1. Kakšni veliki in ogromni razlogi so vas, g. ministrski predsednik napotili, da nadaljujete tudi vi z militarizacijo civilne državne uprave, ki so jo začeli uvajati vaši predhodniki?

2. Po kateri določbi ustave in po katerem zakonskem predpisu ste izvršili imenovanje polkovnika Maksimovića za vršilca dolžnosti velikega župana v Zagrebu?

3. Kaj sodite o odmevu, ki ga je rodil ta vaš korak v javnosti?

4. Kako gledate na zmedo, ki jo je ta korak povzročil in moral povzročiti v vrstah naše vojske?

V znamenju persekucij

Beograd, 9. dec. Inženier gradbene direkcije v Ljubljani g. Ladislav Bevc je premeščen v Novi Sad. Inž. Bevc je predsednik ljubljanskega pododborna rezervnih oficirjev, ki se nahaja v ostri borbi z beograjsko centralo.

Kongres železniških strojevodij

Zagreb, 9. dec. Danes je bil v Zagrebu zaključen kongres strojevodij. Pred zborovanjem so odšli udeležniki na Mirogoj, kjer so položili venec na grob umorjenih hrvatskih poslancev. Pri tem sta govorila predsednik centralnega združenja iz Beograda in predsednik oblastnega odbora združenja v Ljubljani, g. Dežman, ki je slavil delo pokojnih voditeljev KDK za narod. Njegov govor je mnogim prisotnim izvalil solze v oči.

Na zborovanju so razpravljali pred vsem o predl. ljubljanskega oblastnega odbora združenja, o katerih je poročal urednik lista »Strojevodja« g. Rupnik. V svojem govoru, ki je trajal dve in pol uri, je stvarno opisal socialno in gospodarsko delo organizacije, povdarjal je odgovornost službe strojevodij in ožigosal, da še doslej ni urejeno pokojninsko vprašanje strojevodij, ki prejemajo svoje pokojnine deloma še v kronah. Mnogo strojevodij mora delati prekomerno, kar bi ne smelo biti. Omenil je tudi, da se razni pravilniki pošiljajo v prečanske kraje tiskani v cirilici, čeprav nikjer ne stoji, da mora vsa strojevodja znati cirilico. Bivša Avstro-ogrška je na take stvari mnogo bolj pazila. Obširno poročilo g. Rupnika je bilo sprejeto s splošnim odobravanjem. Izrečena je bila tako njemu, kakor tudi oblastni upravi v Ljubljani zahvala za intenzivno delo.

Nato so bile sprejete resolucije, s čemer se je kongres zaključil.

Odlikovanja

Beograd, 9. decembra. Z redom sv. Save III. reda je odlikovan dr. Fran Windischer, podpredsednik centralne industrijskih korporacij in glavni tajnik Zbornice za TOI v Ljubljani. Z redom sv. Save IV. reda je odlikovan dr. Ivan Milčević, generalni direktor tvornice Pollak v Ljubljani.

Odlikovanja v ministrstvu socijalne politike

Beograd, 9. dec. Iz ministristva za socijalno politiko so odlikovali z redom Belega orla pete vrste Dragutin Gojka, šef odelca direkcije državne statistike in z redom sv. Save četrte vrste Andrej Jug, inšpektor direkcije državne statistike in dr. Marij Kramptič, inšpektor ministristva socijalne politike.

Važne politične izjave posl. dr. Žerjava

Usodne politične napake Beograda. — Prvi december v Sloveniji. — Beograd izpodbija historično misel SDS. — Amputacija je v dušah že izvedena.

Ljubljana, 9. dec. Današnje »Novosti« prinašajo razgovor s posl. dr. Žerjavom o politični situaciji.

K imenovanju aktivnega oficirja za vršilca dolžnosti vel. župana v Zagrebu ugotavlja dr. Žerjav, da so s tem eklatantno kršena ustava in zakoni: »Poleg tega je to politična napaka, ki je ni zagrešila Avstro-Ogrska niti v vojni. Čudim se najprej g. Hadžiću, da je zopet eksponiral vojsko, ki je že brez tega v največji opasnosti zaradi državne krize in po mojem mišljenju že globoko načeta. Se bolj pa se čudim g. Korošču, da ni uporabil prilike, da se iznebi

položaja grobarja Jugoslavije.

Da bo moj vrlo spoštovani tovariš Jovan M. Jovanović pogumno obsodil najnovejšo, obupno pogreško, čije posledice se ne dajo danes niti doledati, to sem vedel. A kje so razni profesorji in publicisti, ki so sicer tako glasni? Kje so čuvarji 50 letne svobodarske tradicije radikalstva? Čast pa g. Davidoviću, ki je instinktivno začutil, da gre to pot za nekaj zelo težkega. Jaz mu čestitam, da je vsaj eden od srbijskih voditeljev uvidel, da treba štiti zakon in parlamentarizem. In da treba paziti, kam bo to Zagreb dovedlo. Mislim, da bo čiko Ljubo zopet zločila njegova okolica, vendar je njegov glas proti militarizaciji uprave in žandarmeriziranju vojske od važnosti. Jutri se lahko vsa zvanja zasedejo s takimi »vršilci dolžnosti«, ki bodo reševali samo po vojaških ukazih. Tu preostane vsaka uprava!

Nato je dopisnik »Vremena« vprašal, kakšno stališče zavzame SDS k dogodkom 1. decembra, nakar je g. poslanec odgovoril:

»Pa vi ste tu v Ljubljani mogli opaziti, da je SDS obsojala omladinsko demonstracijo s črnimi zastavami. KDK namreč ni nikdar sklenila, da bo motila proslave. Čim pa se je izvedelo o nezgodnem upletanju vojakov v posle policije, se je okrenilo javno mišljenje, ki bistro daje na tehtnico ene in druge.

Z militariziranjem uprave je pravica spet na strani Zagreba.

Vsi pravijo, če zakoni ne veljajo za one od zgoraj, zakaj bi veljali za one spodaj. S tem činom je SDS spet odzeta možnost nadaljevati svojo akcijo za sporazum. SDS vidič lavino, ki je neizbežno sledila 20. juniju, se je v duhu želja pokojnega Radića vrgla v sre-

dino boja, da mu odvzame plemenski in protidržavni karakter, ki bi sicer avtomatski nastopil. Poskušala je pridobiti HSS za pozitivni program svobodnega Hrvatsva v svobodni jugoslovenski državi. Toda godi se, kakor da neka tajna sila spreči izpodbijati vsak napor naše akcije. Postavitev vojnega komisarija v Zagrebu kakor da je naročena od frankovcev. Zli duh uničuje delo na sporazumu. Večina misli, da je že vse kasno.

Kaj pa pravi k temu slovenska SDS? je vprašal dopisnik.

»Slovenija je brez izjeme — jaz sem na to polagal važnost — pokazala 1. decembra,

da je v taboru Jugoslavije.

Ni se moglo brez ginjenja opazovati deset tisoč članov SDS, ki so že tri leta preganjani od države ko garjevi psi, če tudi so bili oni fisti, ki so dovedli Slovenijo v Beograd, vendarle še stara garda Jugoslavije. Pa kaj hočemo mi siromaki, ko se Srbijanci in Hrvati nočejo več sporazumeti za skupno državo, kjer bi se oba čutila kot gospodarja? Seveda je to mogoče, če bi le hoteli, a danes se mora obupavati:

iz Beograda veje leden veter,

prihajajo same grožnje, v Hrvatski pa je od 20. junija naprej in po skoro vsakodnevni nepremišljenosti iz Beograda in zaradi njegovih pruskih manir, oživljena stara državno pravna formula. Kakor večina Srbijancev ne mara za Jugoslavijo, če bi v njej imela Beograd in Zagreb enako veljavno besedo, tako — ne varajmo se — danes večina Hrvatov zahteva neodvisno državo.

Amputacija Hrvatske,

ki jo je četvorna koalicija v prvi blaznosti ponudila, ona je v stvari na tihem sprejeta in duševno v glavnem provedena. Potreben je le še formalen akt, ki nas more postaviti po golem slučaju pred svršen čin vsak hip.

Od SDS, ki je poslednja spona, se več zahtevati ne more. Ves Beograd je na nogah, da to spono uniči. V teh trenutkih mi prihajajo sumljive paralele med Avstrijo l. 1918. in Jugoslavijo 1928. G. Korošec je nekaj jugoslovenski Seidler. Slovenci, ki niso ni krivi ni dolžni, so naenkrat v grozni opasnosti. Lahko si mislite, da se vse večja vznemirjenost širi med vse sloje našega naroda. Slovenska SDS bo na braniku, kakor je bila l. 1918.

Shod KDK v Radovljici v senci bajonetov

Krepak odgovor zavednih Gorenjcev na preprečenje blejskega shoda. — Z živahnim odobravanjem sprejeta govora posl. dr. Kramerja in Pucija

Radovljica, 9. dec.

Nasilje, izvršeno nad mirnimi zborovalci na Bledu pred 14 dnevi, je našlo danes v prostranem Sokolskem domu v Radovljici svoj zaslužen odgovor.

Vest, da gorenjski kmetje in obrtniki niso smeli zborovati na Bledu, se je bila raznesla po vsem prostranem blejskem kotu, in zato je razumljivo, da so moške skoro iz vseh vasi tega obsežnega kmečkodelavskega in obrtniškega okoliša prihili danes v Radovljico in zasedli do zadnjega kotička veliko dvorano Sokolskega doma.

Razpoloženje zborovalcev je bilo borbena, kakor redko. Največje ogorčenje pa je izzvalo dejstvo, da je oblast koncentrirala v Radovljici celo armado orožništva, ki ji je osebno poveljeval žandarmerijski major iz Kranja. Z nasajenimi bajoneti so morali orožniki patrolirati ob Sokolskem domu... Predstavniki gorenjskega ljudstva so imeli občutek, da jih oblast smatra za razbojnike, za tolpo anarhističnih elementov, ki so prišli podirati in pleniti Radovljico. To je bila kruta žalitev za trezne in ugledne moške, ki so se zbrali, poslušajoč se svoje državljanske pravice in vršeč svojo narodno dolžnost, da čujejo svoje poslance in se okrepijo v neomejeni volji, podreti današnji hegemonistični režim, ki grozi uprasti narod in državo. Nobeni bajoneti ne morejo premagati ljudske volje in nobeno puško kopito ne more ubiti odločnosti, da se strmoljavijo hegemonistični vladodržci ter njihovi klerikalni hlapi, ki so tudi Sloveniji prinesli toliko nesreče in je bodo še več, če jih narod kmalu ne požene.

Krasnemu zboru je predsedoval predsednik sreskega odbora SDS g. inž. Cerne, glavna govornika sta bila posl. dr. Kramar in Ivan Pucelj. Zborovalci so oba poslanca burno pozdravljali ter

oduševljeno pritrjevali njunim izjavam.

Oba govornika sta razpravljala o gospodarski in finančni preobremenitvi našega ljudstva, ki postaja sedaj, ko so nam davke »izenačili« vedno hušja, a oblastna skupščina nalaga siromaku davkoplačevalcu povrh državnih še neznozne oblastne davščine. Pokazala sta na konkretnih primerih, kako brezobzirno, a tudi kako krivično so ljubljanski oblastni močniki pritiskali z novim svojim proračunom zlasti malega slovenskega človeka. Posl. Pucelj je še posebej razpravljala o terorističnih metodah, s katerimi skuša režim omrežiti najprimitivnejše državljanske svoboščine, in o brezvestnem strankarstvu, ki se kaže iz vsakega ukrepa klerikalnih gospodarjev naše dežele. Posl. dr. Kramar je obširno razpravljala o današnji državni krizi. Ugotovil je krivce ter opozarjal, kako velika opasnost preti zlasti vsem nam Slovincem, ako bo šlo po dosežani poti naprej. Katastrofa je potem neizbežna, a strašna je, da pomagajo amputašem pri groznem delu razdejanja Jugoslavije sinovi slovenskega naroda, ki more živeti in se razvijati le, če zmaga prava državna ideja, ki edina more očuvati Jugoslavijo propasti.

Govora obeh poslancev so zborovalci sprejeli z bučno pohvalo, nakar je še član poslovnega odbora KDK za radovljiški okraj g. Azman opozarjal na razne važne domače zadeve, pozival k živahnemu političnemu delu in na agitacijo za naše napredne liste ter končno predlagal novstvo KDK in obema poslancema zaupnico, katera je bila z navdušenjem soglasno sprejeta.

Shod je bil zaključen v sijajnem razpoloženju in zborovalci so se razšli s trdnim sklepom, vztrajati v borbi do zmagovitega konca.

Mussolini prorokuje težke čase

Na zadnji seji zadnjega parlamenta, ki je sprejel zakone o korporativni državi in velikem fašističnem svetu, je po dolgem času govoril Mussolini o likvidaciji demokracije v Italiji in napovedal težke čase fašističnemu režimu

Rim, 9. dec. Včerajšnja zaključna sejo zbornice je javnost pričakovala z veliko napetostjo. Že mnogo pred napovedanim pričetkom se je zbralo v avli zbornice občinstvo, ki je dobilo dostop na galerijo. Skoraj istočasno so prispele poslanke Anglije, Švice, Nemčije, Španije in Francije. Novinarji, ki so se zbrali izredno številni, so bili vsi v črnih srcah. Malo pred 16. so pričeli prihajati prvi poslanci. Na mizo ministrskega predsednika so bile položene tri škriataste rože, povezane s trobojnicno. Ob 16. je bila dvorana polna poslancev. Vseh 350 poslancev je bilo v črnih srcah. razen 6 liberalcev. Ki so zasedli svoje običajne prostore. Ko se malo po otvoritvi vstopil v dvorano Mussolini, je množica začela navdušena. Vsi so vstali, pozdravljali in vzklicali. Mussolini je odzval s namrščenim obrazom, ki je bil poln z roko. Vzklikanje se še ni podelo, ko so pričeli nekateri poslanci peti »Giovinezza«: kmalu so se jim pridružili ostali in tudi občinstvo z galerije.

Zbornični predsednik Casertano je otvoril takoj debato o zakonskem načrtu, ki jo oblaščja vlada, da izda odredbo glede popolne izvedbe »Carte del Lavoro« (zakon o sindikalnih organizacijah). Poslanec Mazzini je pripomnil, da je fašizem s tem zakonom harmonično uredil razmerje med kapitalom in delom in ustvaril nov pravičnejši red v socialnih odnosih. Govoril je tudi o velikem fašističnem svetu kot zakonodajnem faktorju in pravni, da bo ta institucija vse velike probleme zvesto tolmčila, brezno presojala in jih neodložljivo izvajala.

Poslanec Orano si šteje v čast, da sme poročati o zakonu, ki presega sedanjost. Nato se poklanja Mussoliniju in pravi, da je absurdno, ako se hoče kdorkoli ustavljati Italiji, ki jo vodi veliki svet in ki jo veljuje Mussolini. Italijani ne vodijo več politike, ki je podedovana po velikih zmogah preteklosti ker žive. »Bog je z nami in ni moč, da bi ne bil z nami!«

Ko je vstal Mussolini, da stopi na govorniško tribuno, se je dvignil po dvorani nov val navdušenja.

Mussolinijev govor.

Mussolini je izvajal med drugim, da je popolnoma prepričan, da nihče ne pričakuje od njega žalostnih besed, ker take strune nima v njegovi liri. Nato je povdaril, da bo ravnokar zaključeno zasedanje zbornice ostalo v zgodovini države pod naslovom konstituenta fašistične revolucije. V tej dobi so bili izglasovani veliki zakoni, ki jih bo mogoče izvesti — kakor so računali — v 14 letih, ker smo popolnoma prepričani, da bodo ostali. Izglasovan je bil zakon o sindikalnih organizacijah, čigar vrednost raste od dneva do dneva. Izglasovan je bil delje zakon o velikem fašističnem svetu. V tem zakonu je mnogo popravil, kar na ne spreminja zakona, temveč ga izpopolnjuje. Črtal je določbe, ki bi dajale nekaterim članom sveta značaj večnosti in neopremakljivosti, kar bi spominjalo na kitajske mandarine, česar pa teorija in praksa fašizma ne bi mogla razumeti.

Mussolini je nato izjavil, da se mu zdi, da bere z obrazov poslancev, da se ne boje za svojo usodo. To jim dela čast, ker kaže, da so v resnici volaki fašistične revolucije. V novo zbornico se bodo vrtnili fašisti še z večjo večino. Če so bili v sedamti zbornici zastopniki fašisti s 85% bodo v prihodnji zbornici, ki se bo prvič sestala 20. aprila, zastopniki s 100%. Takrat bo 400 poslancev redno vojsanih v stranko.

Glede zunanje politike so smernice sedaj že določene. Vsi smo za mir. Podpisali smo Kelloggovo pogodbo.

Imenovat sem jo zvišeno kar je v resnici. Ona je tako zvišena, da bi jo mogoče imenovati tudi transcendentalno. Če bi bile luči druge pozodbe na razpolago, jih bomo podpisali. Nočemo da bi se reklo, da je imperijalističen fašizem pokvaril svet, da ne bi igral v mleku in medu, da bi bili vsi ljudje bratje, da bi postal ta božanski planet, na katerem prebivamo, raj. Toda na vseh straneh se gode stvari, ki jih ne smemo prezreti, če nečemo grešiti zoper narod.

Dejstvo je, da se ves svet oborožuje. Listi vsak dan beležijo podrobnosti o podmornicah, križarkah in drugih mornarških napravah. Sigurno so slišali poslanci o

razpravah, ki so se vršile po drugih parlamentih, iz katerih je razvidno, da se številni topovi in balonov množijo. Glede splošnega političnega položaja v Evropi si ni treba delati iluzij. Kadar se bližajo nevihte, se govori o miru, kakor iz notranje potrebe duše.

Nočemo kvariti evropskega ravnotežja, toda biti moramo pripravljeni. Zaradi tega se nihče izmed poslancev ne bo čudil, če bo zahteval od naroda, da spravi v red vse sile na kopnem, na morju in v zraku. Fašistična Italija izvaža zunanjo politiko, ki jo njeni nasprotniki priznavajo za logično in mirno. Temeljni značaj fašistične zunanje politike je v tem, da je končno minila nezadržana in nepozabljiva doba, ki je sličila valčku. Mi smo zelo previdni, preden damo komurkoli svoje prijateljstvo. Kadar pa smo dali prijateljstvo, je treba vedeti, da gremo za prijateljstvo ali nasprotno do dna. Italija se bliža.

plebiscitu. Čim bolj premišlja o volilnem zakonu, tem bolj se mu zdi dober. Ta zakon uveljavlja sistem, po katerem dobe vse organizirane sile, tudi najbolj oddaljene, svoje zastopstvo v zakonodajni skupščini naroda. Ta plebiscit se bo vršil v popolnem miru. Vlada ne bo izvajala pritiska ali nasilja. Narod bo volil popolnoma svobodno. Pri tem skoraj ni treba spomniti, da plebiscit lahko revolucijo potrdi, ne pa obrne. Kljub vsemu temu bo ta plebiscit zelo važen, ker se bo vršil ne samo šest let odkar obstoja fašistični režim, temveč 10 let odkar obstoja fašizem. V pričakovanju plebiscita je treba izpopolniti vlado v vseh njenih oblikah. Na to je treba polagati veliko važnost.

Drugo je izvajanje administrativne pravičnosti. Italijanski narod je naravnost ljubosumen v tej zadevi. Pravica brez moči bi neznajka ničesar, toda moč brez pravice ne more in ne sme biti pravilo v vladi. Odgovarjati je treba tudi na splošna obkroževanja, po katerih bi lahko največjega svetnika obsodili v pekel.

Mussolini je dalje povdaril, da je popolnoma gotovo, da se ne bližajo lahki časi, temveč da gre Italija

težkim časom

nasproti. Ni še prišel in morda ne bo nikdar prišel trenutek, da bomo mirni. Sedaj je še čas in povelje, da je treba hoditi. Prevzeči smo težko dedščino, toda s ponosom lahko rečemo, da smo delo, dasi z velikim naporom, premagali.

Končno je Mussolini prosil Boga za naklonenost, da se njegove oči ne zaprejo preje, dokler ne bodo videle novo, bolj svetlo veličino fašistične Italije na suhem in na morju.

Mussolinijevemu govoru je sledilo burno odobravanje. Poslanci in občinstvo so zopet pričeli peti narodno himno.

Pianist Ivan Noč

ki priredi v Ljubljani drevi ob 20. v Filharmonični dvorani svoj klavirski večer, je v drugi polovici minulega meseca koncertiral tudi v dunajskem Musikvereinshausu. Vse dunajske kritike izredno pozorno spremljajo Nočev koncert in hvalijo v prvi vrsti njegovo dovršeno klavirsko tehniko. Oceno so neobičajno laskave, a tudi zaslužene. Program, ki ga je izvajal g. Noč na dunajskem koncertu, bo skoten v celoti izvajal tudi v Ljubljani. Opozarjamo prijatelje klavirja na ta Nočev odlični koncert v letošnji sezoni. Predprodaja vstopnic v Matični knjižarni.

Razstava »Blazina«

Za društva, organizacije in korporacije, ki nameravajo posetiti razstavo društva Atene »Blazina«, se dovoljuje znižana vstopnina Din 5, če se priizlase v skupinah.

Napoleon in Luiza

(Film ZKD.)

Ob veliki udeležbi občinstva je predvajala ZKD najnovejši film »Napoleon in Luiza«. Ogromno je bilo zanimanje v Nemčiji, ko so prvič predvajali to veliko filmsko delo, ki prikazuje slavno dobo velike vladarice, pruske kraljice Luize. Film je zanimiv tudi za nas. Predavatelj g. profesor Volavšek je v markantnih potezah risal tedanjo dobo, nanizal v svojem letem govoru zgodovinska dejstva in pripravil na ta način občinstvo na vse ono, kar je lep film predložil v slikah. Režija in igra posameznih glumcev v filmu je kolosalna. Zvezi kulturnih društev ki se ni strahla truda in nabavnih stroškov za to grandiozno filmsko delo je bilo občinstvo zelo hvaležno, kar se je pokazalo v obilnem posetu oba praznika. Kakor smo izvedeli, se je film predvajal prvič v naši državi kar je gotovo odlično za Ljubljano in ZKD, ki se je upala film nabaviti, računajoč na njegovo zvesto publiko in množično ljubitelje kulturnih filmskih predavanj.

Film se na sloško željo ponavlja še danes zadnjič ob 14.30 v kinu Matica. Na ta način je dana možnost vsem zamudnikom da si ozledajo to lepo zgodovinsko filmsko delo.

KINO IDEAL

Samo še danes zadnjičkrat ob 4. pol 8 in četrti 10 uri.

Grandiozno filmsko delo po romanu Victor Hugoja

Človek,

ki se smeje ...!

Največja in najboljša vloga umetnika

Conrad Veidta

Ne zamudite ta sporedi Oglejte si film!

Slovenski znanstvenik v tujini

Proslava šestdesetletnice dr. Ivana Regena na ljubljanski univerzi

Ljubljanska univerza je včeraj na lep način proslavila 60letnico v tujini že davno znamenitega znanstvenika-prirodoslovca dr. Ivana Regena (Ržena). V univerzitetni dvorani se je ob 11. dopoldne vršilo predavanje univ. docenta dr. Pavla Grošlja, ki je bilo v prvi vrsti namenjeno, da vpozna širše občinstvo, ki se zanima za najnovejše rezultate prirodoslovne vede, z rezultati, ki jih je dosegel jubilar z dolgoletnimi opazovanji in po težavnih eksperimentih na polju biologije in fiziologije žužek, zlasti pa z rezultati glede akustičnih fenomenov pri teh malih bitjih prirode. Predavanju dr. Grošlja so z napetim zanimanjem sledili jubilaritovi prijatelji, znanci, profesorji in njegovi sošolci, med njimi vet. inspektor v pok. g. Turk, pri katerega materi je dr. Ivan Regen kot gimnazijalec dolgo let stanoval.

Starešina zoološkega instituta univ. prof. dr. Hadži je najprej v glavnih potezah očrtal biografijo dr. Regena, njega težko borbo za življenje. Jubilar predstavlja prototip talenta, ki je izšel iz malega naroda in ki je s svojo vztrajnostjo, žilavostjo, marljivostjo in točnostjo uspel, da zapušča v znanosti vidne sledove. Jubilar je mojster v specialnih metodah raziskavanja in eksperimentiranja in njegovi rezultati so priznani v znanstvenem svetu.

Prof. dr. Pavle Grošelj je nato navzočim z njemu lastno toplino opisal veliko znanstveno delo dr. Regena. Popeljal je navzoče v tajinstveno kraljevstvo malih iliputancev prirode, v kraljevstvo murmov in koblic, kjer se proizvajajo koncerti, človeškemu ušesu skoraj nedostopni. Jubilaru se je po dolgotrajnih in posebnih eksperimentih posrečilo odkriti znanstvenemu svetu nove krasote prirode. Uvodoma je predavatelj omenil, da so se pred približno

no 30 leti zbrali na Dunaju mladi, za prirodoslovje navdušeni člani »Slovenije«, ki so ustanovili poseben klub, v katerem so razmišljali in razpravljali o vseh problemih prirodoslovja. Iz tega kluba so izšli mnogi na naši univerzi sedaj delujoči profesorji, kakor dr. Hinterlechner, dr. Jesenko, dr. Kušar, dr. Plemeš in dr. Plečnik, kakor tudi mnogi odlični profesorji in medicinci. L. 1897. srečamo v njih sredi tudi mladega Ivana Regena, ki se je posvetil raziskavanju čvrstih koblic in murmov. Regen se je posvetil biološkim problemom, ki se dajo rešiti samo v tesnem kontaktu s prirodo.

Predavatelj je nato pojasnjeval uspehe dr. Regena glede akustičnih fenomenov pri murjih in koblicah. Muzicirajo samo samci. Do vseh podrobnosti je Regen raziskal glasove murmov in koblic. Mlade pevce je zaprl v posodice. Posrečilo se mu je prenesti glasove na gramofonsko ploščo, posrečilo se mu je določiti najvišji ton C 5krat pod črtan v oktavi, kakor tudi višino vibracije. Drugeče godejo murni, če so preplašeni, drugače v ljubezni in drugače, če so židane volje. Rešil je dr. Regen problem žuželčinega sluha. Raziskal je v vseh podrobnostih muziciranje koblic v zboru in je končno opisal 14 načinov zbornega petja koblic. Najbolj tipičen je način, da en samec prevzame vodstvo zbora, pevec vodi, a drugi je sopevec. Regen je skušal zbor oponašati s posebnim črčalnim aparatom. In 31. avgusta 1925. se mu je posrečilo, da se je vodil odzval na glasove njegove strune. Bila je čudovita glasbena igra med človekom in žuželko. Predavatelj je navedel še mnogo zanimivosti in zaključil svoje predavanje, da bi našel jubilar še mnogo naslednikov idealistov.

Moravski učitelji v Ljubljani

Nesporazum glede sprejema. — Ta in ona neprilika v Jugoslaviji. — Krasen uspeh koncerta. — Brno Ljubljani. — Presrečno slovo.

Ljubljana, 9. decembra. Že pred 21. leti (1907.) so moravski učitelji prvič posetili Ljubljano. Takrat jim je bil prijazen sijalen, presrečen sprejem. Leta 1907. so moravski učitelji priredili veliko turnejo Najprej so nameravali nastopiti v Budimpešti, toda madžarska vlada jim je nekaj dni pred koncertom nastop prepovedala, največji iz »političnih« razlogov. Vri moravski pevci so zato krenili na jug ter priredili prvi veliki koncert v Zagrebu, nato v Ljubljani in končno v Trstu.

Da ni bil v soboto sprejem na glavnem kolodvoru tako sijalen kakor l. 1907., ne zadene krivda ljubljanskih pevskih društev. Iz Zagreba so se moravski pevci vozili s potniškim vlakom in bi bili prispeji v Ljubljano ob napovedanem času ob 18.15. Njih posebni vagoni, ki so bili priključeni potniškemu vlaku, niso bili skoraj nič kurjeni in so morali do Zidanega mostu naravnost zmrazovati. Na Zidanem mostu je zato načelstvo bilo tako uslužno in uvidno, da je priključilo njih vozove brzovlaku, ki prihaja v Ljubljano ob 17.22., torej v času, ko je bil na kolodvoru še malokdo prisoten in se je tudi prepozno izvedelo, da pridejo Moravani popreje.

SPREJEM V LJUBLJANI

Ob 17.22. so moravski pevci prispeji v Ljubljano, 55 po številu. V čakalnici III. razreda jih je pozdravil češkoslovski konzul g. dr. Fr. Resl, proseč jih, naj Ljubljani oprostijo, da jih ni pozdravila, kakor je bilo pričakovati. V imenu Obce češkoslovenske jih je pozdravil inč. Čermak, a v imenu Glasbene Matice in domačih slovenskih pevcev ravnatelj g. Karol Mahkota. Obziral je, da ni mogla najodličnejši pevec pozdraviti vsa ljubljanska pevstva družina, ker je bil njih prihod napovedan za poznejše. Pozdravljali jih iz srca kot najodličnejše slovenske pevce v beli Ljubljani.

Predsednik društva moravskih učiteljev g. Malina se je toplo zahvalil za pozdrave, naglašujoč, da imajo moravski učitelji za cilj vzbuhati zanimanje za češko pesem ne samo doma, marveč tudi v tujini, ne prihajajo v tuje mesto, ampak med osvobodene brate, da okrepe medsebojne kulturne vezi.

K sprejemu je zadnji moment prišel na glavnem kolodvor »Slavec« z zastavo, dočim so ostali pevci prišli prepozno, kajti moravski pevci so takoj odšli v hotel »Union«.

Moravani so se sicer drugače laskavo izražali o uslužnosti železniške uprave, povsod so jim šli na roke, toda omenjali so, da so na potu iz Sarajeva do Zagreba v Pullmanovih vozovih, ki jih je dala Češkoslovaška njim na razpolago, ves čas zmrazovali in istotako od Zagreba do Zidanega mostu. Na Zidanem mostu pa so jim bili železničarji izredno ljubezni in postrežljivi. Nu. sinočnji krasno uspehi koncert je ublažil vse neprilike.

MESTO BRNO — LJUBLJANI

Danes ob 10. dopoldne so moravski učitelji s predsednikom g. Malino in zastopnikom brnske občine posetili na magistratu župana g. dr. Dinka Puca, ki jih je presrečno sprejel v svojem uradu. Magistratni svetnik g. V. Kožisek je kot zastopnik brnske občine pozdravil župana ter mu izročil poveljstvo o smu staroste g. Karla Tomeka ki poklanja v imenu Brna in skupno s Pevske zveze moravskih učiteljev bratskemu mestu Ljubljani mal dar zbrko moravskih narodnih pesmi. Pismo zaključuje: »Mal dar očaluje in utrjuje prijateljstvo. Pošiljamo nekoliko drobna ije z željo, da bi se zveze med vašim in našim mestom še bolj utrdile.«

G. Kožisek je nato izročil županu plaketo slovaškega konzulnika v nar. noši, spominsko knjižico mesta Brna in zbrko raznih zgodovinskih in drugih znamenitosti Brna v imenu Pevske zveze moravskih učiteljev

se je predsednik g. Malina, meščanski učitelj iz Přerova g. župan zahvalil za izkazano gostoljubje, pripominjajoč, da niso prinesli Ljubljani razkošnih darov, toda prinesli so kot dar češko narodno pesem. G. Malina je nato izročil županu zbirko moravskih narodnih pesmi.

Župan dr. Puc se je globoko ganjen zahvalil zastopniku občine Brna, s katerim vežejo Ljubljano najtesnejši prijateljski stiki, kajti obe slovenski mesti imata slično narodopolitično zgodovino; morali sta se boriti proti nadvladi Nemcev in sta končno zmazali. Zahvali se je učiteljem za koncert, ker tudi Ljubljani je češka narodna pesem najdražja in naimplejša. Izrazil je željo, da čim prej zopet pridejo v prestolico Slovenije.

Opoldne z dunajskim brzovlakom so se moravski pevci odpeljali proti domu. Na glavnem kolodvoru je bilo najprejšeje slovo. Ljubljanski pevci so Moravanom pridelali iskrene ovacije.

Nova protestna zborovanja slovenskih železničarjev

Tudi včeraj so se vršili na več prometnih krajih protestni shodi železničarjev, ki so započeli odločno akcijo za izboljšanje svojega položaja in za priznanje socialnih pravic. Zborovanja so imela tudi posamezne kategorije. Tako so v Ljubljani zborovali v salonu restavracije na glavnem kolodvoru nadzorniki progovne službe. Zborovanja so se udeležilo 65 nadzornikov iz vse Slovenije, bili pa so prisotni tudi zastopniki iz Zagreba. Razpravljali so predvsem o protestni akciji zaradi zavlačevanja napredovanj, zaradi nezakonitega odterovanja 25% od pavšala v dobi od 1. aprila do 1. oktobra. Obširna debata se je razvila tudi o neizplačilu in nepriznanju dihet nadzornikom ob priključni nadomestovanja v primerih obolenosti in dopustov. Sozlasno je bila sprejeta primerno ostra resolucija.

Posebno številno je bil obiskani shod železničarjev, ki se je včeraj dopoldne vršil v gostilniških prostorih Juvancija na Zidanem mostu. Shod je sklicalo UJNZB in so mu prisostvovali železničarji ne glede na priadnost k organizacijam. Navzoč je bil tudi zastopnik sreskega pozlavarja. Shod je potekel mirno in brez incidenta. Debata in razgovori so bili stvarni.

Zborovanje je otvoril predsednik Arhar in takoj podal besedo referentu zastopniku oblastnega odbora UJNZB, ki je izčrno poročal o gnotnem in socialnem položaju naših železničarjev: ugotovil je neupoštevanje zakonov in kršenje predpisov od strani železniške uprave kritiziral sedaj uvedeni krivični sistem premeščanja prometnikov in ostalega železniškega osebja. Železničarji so preobremenjeni z delom. Stroge kazni in strogo postopanje napram železničarjem vzbujajo povsod ogorčenje. Odločno je protestiral proti takim upravam da se vnele pri onemogočevanju službi. 4dnevni delavnik Progovni delavci so zaposleni le 4 dni a 2 dni praznujejo. Na ta način se jim znatno skrajša njih zaslužki in sicer tako, da delavci ne bodo z dohodki mogli preživljati svojih rednih kaiti s 400 Din mesečnih prejemkov ne more nikdar živeti ne umreti. Tako izvajanje štedenja ima neizogibno katastrofalne posledice za celotni redni obrat. Shod je sozlasno sprejel protestno resolucijo iste vsebine ki je bila sprejeta že na mnogih dosedanjih protestnih zborih ter je bila že obiljavljena v celoti v dnevniki.

Palcom ončičarja kralja

London, 9. dec. Po popolnem izdanem bulletinu je kralj več ur spal. Ker mrlično stanje še ni odnehalo, je kralj nekoliko izčrpan. Žila kljub temu udarja redno.

Pomemben shod SDS v Srbiji

Govori poslancev SDS v Požarevcu. — Solidarnost srbijanskih pristašev SDS z delom in borbo KDK

Požarevac, 9. dec. Danes se je vršil v Požarevcu zelo dober uspeh javen shod SDS. Samostojni demokrati so v Požarevcu precej množično prihajali tudi svoji list pod naslovom »Odrbrana«. Gostje iz Beograda in Zagreba so bili na kolodvoru pristojno sprejeti. Izmed poslancev SDS so prišli na shod dr. Svetislav Popović, Večeslav Vilder, dr. Milan Kostić, Nikola Dragičević in Dušan Ivančević. Na banketu, ki se je vršil sinoči v kavarni Velika Srbija je govoril pos. V. Vilder, ki je pozdravil prisotne v imenu Svetozarja Pribečevića ter povdaril, da naša država ni miloščina nikogar, temveč lastnina vseh nas. Vladajoča klika v Beogradu je dosežila samo to da se danes razpravlja, ali smo en narod ali ne.

Današnji javni shod se je vršil v prostori hotela Srbska krona ter se ga je udeležilo nad 300 oseb. Zborovanje je poteklo povsem mirno. Z medicinski sta ga skušala sprva motiti samo brččas vinjeni občinski nameščenci in neki bivši pon. ki na sta morala takoj obmolkniti ter se kasneje nista več ozlašala.

Zborovanje je otvoril vpokleni učitelj Radovan Vukičević, ki je obžaloval, da mora po 10 letih potem, ko je bil oporel 35 let učitelj o Jugoslaviji in narodnem edinstvu, ugotoviti, da je treba znova pričeti z ureditvenjem.

Nato so govorili posl. Večeslav Vilder, dr. Sve-

islav Popović, Dušan Ivančević, dr. Dragičević, dr. Kostić in več domačinov. Vsi govorji so bili sprejeti z burnim odobravanjem, nakar je bila soglasno sprejeta naslednja resolucija:

»Narod iz požarevske oblasti je na svoji oblasni konferenci v Požarevcu, ko je bil siljal svoje govorilke, ugotovil, da je naša država ustvarjena s krvjo naših najboljših sinov iz vseh krajev naše narodne države in po svobodni volji vsega naroda, ter izkazal spoštovanje vsem žrtvam za osvobodjenje in zedinjenje. Smatra, da je velika pridobitev naše države pod sedanjim režimom nesposobne vlade dovedena v strašno krizo, ki je spravila v obupno stanje vse kraje naše države. Zločin od 20. junija je ustvaril nevzdržno stanje, ki ga režim četvorne koalicije neče ali pa ne more odpraviti. Režim četvorne koalicije nadaljuje z razvajanjem plemenske mržnje in bratskih sporov, namesto da bi to obupno stanje, zaradi katerega trpe vsi kraji naše države, odpravil ter pristopil k radikalnim ukrepom za izpremembo celotnega sistema in za tem k takim preureditvi države, ki bi zadovoljila vse dele našega naroda in v povišja Jugoslavijo v boljšo in srečnejšo bodočnost. Zato se bo SDS v požarevski oblasti še nadalje naslanjala na one, ki za izgraditev naše države rušijo vse ovire in gredo k doletenemu cilju za srečnojo bodočnost naše države. V tem smislu izjavi narod svoje zupanje delu in borbi svojega voditelja Svetozarja Pribečevića in vse KDK.«

ja je potisnila študente nazaj na univerzo, kjer so se prepiji in pretep nadaljevali in je bilo oddanih tudi nekoliko revolverskih streliv, vendar pa k sreči ni bil nihče ranjen.

Volitve so se končale v protestnim razmetotom: Demokrati so dobili 408 glasov, radikali 304, samostojni demokrati 284 komunisti 218.

Zagreško sodišče razveljavilo zapor urednika Devčića

Zagreb, 9. decembra. Zaradi aretacije odgovornega urednika »Narodnega valca« Devčića se je včeraj sestala senat zagreškega sodnega stola, ki je po trirni razpravi v prisotnosti državnega pravdnika sprejel isti sklep kakor ob prvi aretaciji Devčića, da se ima izpustiti na svobodo, ker odredba preiskovalnega zapora proti njemu nasprotuje določbam tiskovnega zakona. Ker je državni pravdnik vložil proti temu sklepu pritožbo na bankski stol, je bil Devčić zadržan še nadalje v zaporu do odločitve bankskega stola. Pravni krogi so menja, da more biti sklep bankskega stola samo enak sklepu sodnega stola, tem bolj, ker poročajo beograjski listi iz ministrstva pravde, da se dela na predložitvi novele, ki naj postreži določbe tiskovnega zakona ter pripravi preiskovalni zapor za posamezne tiskovne delikte.

Klerikal in radikal za vedno „brat i brat“

Dva slovenska medveda na radikalnem shodu v Nišu.

Beograd, 9. decembra. Danes se je vršil v Nišu shod Vukičevićevih radikalov, ki so pripeljali seboj iz Beograda tudi nekaj klerikalcev, med njimi poslanca Smodeja in predsednika ljubljanskega oblastnega odbora dr. Natlačenca. Oba sta v svojih govorih zatrjevala, da je SLS isto kakor radikalna stranka in sta prisegala, da bodo klerikali in radikali vedno ostali skupaj, ker jih vežejo iste ideje...

Burne volitve na beograjski univerzi

Beograd, 9. decembra. Na beograjski univerzi so se vršile danes volitve novega odbora »Pobratinstva«. Med dižaki se je razvila ostra strankarska agitacija in prišlo je celo do fizičnih spopadov. Pred univerzo je bila postavljena velika množica orožnikov. Ko so dižaki v hudem prepiru prišli z univerze, je med njimi in klerikalci prišlo do prepiranja, v katerem so se čuli tudi klici: »Doj policija.« Žandarmeri-

Turnir za Gosposvetski pokal

SK Ilirija in I. SSK Maribor igrata igro in 2krat 10 minutni podaljšek neodločeno; zmago daje žreb — I. SSK Mariboru. — Zmaga ASK Primorja v Mariboru. — Ostale nogometne tekme. Motokolesarska »Ilirija« slavi petnajstletnico.

Gosposvetski turnir

Letošnji drugi nogometni turnir za Gosposvetski pokal je privabil v borbo štiri močne reprezentante slovenskega nogometa. Udeležbo so privzeli razen predstavitelja I. SSK Maribor, ŽSK Hermes in SK Svoboda, torej tri močvirja, ki so v minulih prvenstvenih sezonah igrala precej vidno vlogo. Posebno velja to za prvaka mariborskega okrožja, I. SSK Maribor, ki je bil, kakor znano, prav resen in zelo nevaren tekmeč za posameznega prvaka. Razen omenjenih moštvev sta sodelovala izven konkurence še agilna SK Reka in novostanovljeni SK Grafika, tako da so obetala posamezna srečanja res napete in zanimive igre.

Vse tekme so se vršile v soboto in nedeljo na igrišču SK Ilirije. Žal je

Izredno slabo vreme

omejšalo tla, tako da v soboto redna igra skoraj ni bila mogoča. V nedeljo je bilo nebo bolj naklonjeno, toda teren se skoraj ni izboljšal, tako da sta morala tudi finalista, Ilirija in Maribor, štiti vso težo preorane igrišča. Razumljivo je, da bi ob takih okoliščinah izostal tudi poset, ki ga bi take propagandne prireditve zaslužile. Dočim je v soboto spremljalo tekme le par desetih gledalcev, se je v nedeljo vendar nabralo par sto ljudi, ki so v polni mери prišli na svoj račun. Finale so posetili tudi zastopniki civilnih in vojaških oblasti, številni častniki, vodilni funkcionarji Jugoslovanske Matice kot sopredsedatelja in delegati vseh sportnih klubov.

Za

Izločilno kolo

so bili izbrani pari Ilirija in Hermes ter Maribor in Svoboda, dočim sta Reka in Grafika odigrali — izven konkurence — predtekno finala.

Tekmi izločilnega kola sta se vršili v soboto v naslednjem redu:

Ilirija : Hermes 7:1 (2:1)

Hermes je po običajnem lepem startu in doseženem vodilnem голу popustil, nakar je prevzela iniciativno Ilirija, ki je premoč do konca vse bolj stopnjevala. Izkoristila je blatna tla, ki ji prav dobro prijačo, dočim se je Hermes posluževal nepravilne in nekoristne igre — kombinacije kratkih pasov, ki na takih tleh mora odpravljati. Tekma je trajala 2 x 30 minut. Sodil jo je g. Cimperman — v splošno dobro.

Maribor : Svoboda 6:2 (4:1)

Maribor sprva ni kazal mnogo in zelo odprna Svoboda je držala igro odprto. Trajalo je precej časa, dokler so se gostje znašli. Skoraj do odmore je tudi Svoboda krepko pritiskala na nasprotnikova vrata in le neodločnosti napada — poleg nemožnih tal — je pripisati, da izid prvega polčasa ni bil drugačen. Tudi po odmoru Svoboda ni takoj klonila. Zabila je tudi v tej polovici gol in šele pozneje kot fizično slabša odnehala. Priznati pa je treba, da ima v moštvi par prvostopnih igralcev (Koser, Bonceli, desni branilec, leva zveza), ki bodo s primernim treningom dosegli odlično formo. Proti koncu je Maribor prevzel vodstvo in si zvišal razliko še za dva gola. Žal je prišlo med igro vsled ne-discipliniranosti Svobode do par incidentov, zaradi katerih sta bila Habibit (Sv.) in Kirbiš (M.) izločena. Tekmo je vodil g. Schneller malo pretežno. Tudi ta tekma je trajala 2 x 30 minut.

Sobotni tekmi v splošnem nista nudili lepega sporta, ker so se morali igralci preveč mučiti s terenom.

finale za prehodno darilo

Jugoslovanske Matice sta se plasirala torej avtorita Ilirija in Maribor, katerih srečanje je ostalo po skrajno trdovratni in do kraja napeti borbi in 2 x 10 minutnem podaljšanju neodločeno.

SK Ilirija : I. SSK Maribor 4:4 (3:1)

Moštvi sta nastopili skoraj popolnoma kompletni — Ilirija brez Verovška, ki ga je dobro nadomestil Brgež — in sta kljub globokemu terenu nadili napeto in — kotihor ni kvaril teren — prav lepo igro.

Maribor, ki v soboto ni pokazal preveč stabilnosti na slabih tleh, je bil večerj povsem drugi. Kmalu po otvoritvi je prišel popolnoma v formo in vsi možejo so se

borili kot levi.

Duša moštva je nemurni Unterreiter, ki je igral v sredini napada in opravil ogromno delo. Toda tudi ostali napadalci so pokazali dobro vigranost, silno vztrajnost in oster strel. Krilska vrsta, ki je bila sprva blatnih tal najbolj obremenjena, je vzdržala do zadnje minute. Tudi ožja obramba z Gouerjem v gola je delala kot stroj. Dobrih golov ni bilo mogoče braniti. Moštvo je homogeno in danes brez dvoma trenutno najboljši v Sloveniji.

Ilirija je na slabih tleh vedno doma. Tudi večerj je

v splošnem ugajala.

Najbližjega ji je bila krilska vrsta, kjer je debutiral v sredini Lado, ki je mnogo zaostajal za svojimi vis-a-visom. Dober je bil Košenina, dočim se Jenko slabo plasira. Napad je imel najboljši moč v desnem krilu Riharju, ki postaja od tekme do tekme nevarnejši. Njegova ataka v 8. min. prvega polčasa iz sredine do nasprotnikovega gola je bila aplavz »pri odprti sceni!«

Levo krilo je bilo v drugi polovici nekoliko šibkejšo, toda taktično vedno izborna. Stari trije Šiška — Oman — Doberlet je vigran, toda prepočasen. Obramba je storila svojo dolžnost, tudi Kref v vratih je zašel v par kočljivih situacij, iz katerih pa se je rešil prav dobro. Prvi gol pa mora knjižiti zopet sebi v breme!

Igra je bila v ostalem

enakovredna

in premoč kateregakoli nasprotnika ni bila nikdar vidna tako, kot bi se lahko sklepalo iz dosežene razlike v prvem oziroma drugem polčasu (3:1 za I. in 3:1 za M.). Mariborčani pa so se predvsem odlikovali s krasnim startom na zogo, kar jim je na tem terenu pripomoglo, da so izenačili za tri gole izgubljeno igro. Rezultat odgovarja v ostalem poteku igre in težko bi bilo prisoditi zmago enemu izmed nasprotnikov. Po krasnem finišu pa, v katerem so bile šanse češče boljše za Maribor kot za Ilirijo, bi srečno zmago pridobili Mariborci. Ker je ostala tekma tudi po 20minutnem podaljšanju neodločena, je po propozicijah odločil žreb, ki je padel za Maribor.

Kratek potek.

Ilirija prevzame in naenkrat nevarno napade — brez uspeha. Maribor se postavi in že je Kref v akciji. Igra se prenaša s polja v polje in v 15

min. uide levo krilo Maribora ter po udarcu s Krefom pošlje v prazen gol 1 : 0 za M. Že 5 minut pozneje se ponudi Šiški prilika za izenačenje 1:1. Rezultat se nato spremeni šele v 31. in 32. min v prid Iliriji, za katero zabija Oman in Doberlet 3:1. Po odmoru se slika ne menja. Maribor sili češče na gol, vendar se Iliriji posreči dvigniti v 15. min. še na 4:1. Maribor ne odneha in zniža v 20. min. iz gneče na 4:2. Takoj nato izdela Unterreiter šanso za levo krilo, ki plasira nad Krefovo glavo 4:3. Tempo se poostri. Izenačenje visi v zraku, ki se tik pred koncem posreči.

V 2 x 10 min. podaljšku se moštvi borita še ostreje, zamudita nekaj situacij in zastreljata nekaj šans, toda rezultat ostane nespremenjen. Redna igra je trajala 2 x 35 minut.

Sodnik g. Deržaj ni imel dobrega dneva — deloma tudi v škodo gostom. Obema pa je preveč prekinjal igro vsled foulov, dasti bi bilo moštvo brez kazni v boljši poziciji.

V predtekmi je SK Grafika odpravila drugorazredno SK REKO s 4:0 (1:0) ter slavila s tem pomembno zmago nad drugo plasiranim moštvom II. razreda. Dasi je Reka nastopila s par rezervami, je ta poraz zanjo previsok. Grafika je moštvo, ki bo v prihodnjem prvenstvu vstopilo v II. razred in si tudi tamkaj gotovo priborilo vstop na vodilno mesto.

Pred finalno tekmo turnirja je prof. dr. Lah v imenu Jugoslovanske Matice nagovoril vsa štiri moštva s kratkim nagovorom ter jih bodril, naj bo njim — kot vsem sportnikom — Gosposvetski pokal živ simbol sportnega dela za naše zadržane brate onstran današnjih meja!

Mariborski nogomet

ASK Primorje : SK Železničar 6:3 (2:1).

Prvaki Slovenije ASK Primorje si je priporil v prijateljski tekmi z Železničarji visoko zmago, čeprav ni predvedel igre, ki bi ta uspeh docela opravičevala. Moštvi sta bili popolnoma enakovredni in je celo v drugem polčasu prevladoval SK Železničar. Zmago pa je moral prepušiti gostom, ker je sodnik spregledal tri zaporedne offside pozicije.

Gostje so imeli prilično obrambo. Krilska vrsta je zadovoljila, vendar ni predvedla običajne igre, ker se Šlamič ni mogel uveljaviti. V napadu je bil najboljši Jug, dočim sta akcije sicer izborna razpoložena napada sigurno razdirala branilca Železničarja.

Domaćini so imeli dober dan. V vseh delih so pokazali izredno pozitivnost.

Do zadnjih minut so držali neodločen rezultat 3:3, nakar je sledilo usodnih 10 minut, v katerih so prejeli tri gole. Moštvo prvaka na igrišču ni napravilo discipliniranega vtisa. Sodil je g. Nemec zelo slabo.

SK Železničar : SK Rapid 1:0 (0:0).

Krasno nedeljsko vreme sta izbrala SK Železničar in Rapid za prijateljsko tekmo, ki je končala z nepričakovano zmago Železničarja. Zmaga je popolnoma zaslužena, dasi je tudi Rapid predvedel zelo dobro igro. V prvem polčasu sta nasprotnika postavila vse sile, da bi dosegla vodstvo, toda igra je ostala enakovredna na obeh straneh. Železničarji so šele v drugem polčasu izbrali ugodno situacijo ter presenetili dobro varovano svetilko Rapida. Pričakovano se je, da bo skušal Rapid izenačiti, toda raztrgan napad ni izvedel nobene akcije do kraja. Sodil je g. Mohorko dobro in objektivno. Koti 11:7 za Rapid.

Ostale nogometne tekme

BEOGRAD: Jugoslavija : Jedinstvo 4:1 (2:0). Jugoslavija rez. : Jedinstvo rez. 2:1 (2:1). Pri tekmi rezerv je bil težko poškodovan na očesu vratar Jugoslavije.

ZAGREB: Hašk : Gradjanski 3:2 (2:0); Concordia : Viktorija 2:1 (1:0). Jubilejni turnir za igralce Perško. Vragovići ain Babića. Concordia je prejela jubilejni pokal, Gradjanski in Hašk pa tolažilna darila.

DUNAJ: Sportklub : Austria 3:1 (0:1); BAC : FAC 1:0 (0:0); Wacker : Cricketer 3:1 (2:1). Sportklub vodi v prvenstvu. Rapid je tekmo od-povedal.

BUDIMPEŠTA: Bastya : Ferencvaros 1:0 (1:0); Bocskay : Nemzeti 2:1 (0:1); Somogy : Vassas 2:1 (1:1); Ujpest : »33« (1:1); Kispest : III. okraj 1:1 (0:1). Tekma Bastya — FTC je bila 7 minut pred koncem prekinjena zaradi iz-gredov. Hungaria : WAC (Dunaj) 5:4 (1:2).

PRAGA: Slavia : Admira (Dunaj) 6:2 (3:1); Bohemians : Kladno 4:1 (1:0); Viktorija-Zižkov : DFC 3:1 (1:1).

Kolesarstvo

15letnica motokolesarskega kluba »Ilirije«

Včeraj ob 10. dopoldne se je vršila v kavarni »Emona« slavnostna seja motokolesarskega kluba »Ilirije« v priložnost 15letnega jubileja klubovega obstoja. Slavlja so se udeležili zastopniki številnih kolesarskih klubov in ostalih sportnih organizacij iz Ljubljane in Maribora.

Sejo je otvoril predsednik kluba g. Zalokar, nakar je predsednik pokrajanskega odbora kolesarske zveze SHS g. Gorjanc v kratkih potezah orisal postanek in razvoj kolesarstva kot najstarejše sportne panoge v Sloveniji. Za njim je podal tajnik kluba g. Jančigaj podrobno poročilo o klubovem delovanju v preteklih 15 letih. Zanimivo so bili podatki o stilih jubileja s slovenskimi kolesarskimi društvi na Gorškem in v Trstu. Med vojno je moralo društveno delo po-čivati. Po vojni se je julija 1919 zopet oživilo, klub je priredil od tedaj do danes številne dirke in sodeloval razen tega s svojimi dirkači na raznih domačih in mednarodnih prireditvah. Posebno svetlo se blesti v klubovih analizah ime g. Josa Solarja, ki je priporil klubovim barvam vrsto prvih mest in priznanj. G. Solar je sodeloval na večini mednarodnih dirk Milan — Turin in na letošnji amsterdamski olimpijadi, kjer je med jugoslovanskimi dirkači vozil naj-boljše in pripomogel, da je Jugoslavija v tel-ostri borbi dosegla enajsto mesto. Posebne važnosti je delovanje motokolesarske »Ilirije« tudi zaradi tega, ker je kot prvi klub v Jugoslaviji pričel gojiti motokolesarstvo kot sport. Prva ju-goslovanska motokolesarstvena dirka se je vršila 29. avgusta 1920 na progi Podlipa — Smrečje.

Klub je poslal številne delavce v druge sportne organizacije, kjer so se pokazali izbor-ne organizatorje in so še danes duše vrhovnih sportnih reprezentance v Sloveniji. Zanimivo je, da je klub priredil v 15 letih 106 dirk na 8464 km dolgih progah. Danes šteje med člane 215 kolesarjev in 86 motokolesarjev.

Po čestitanzu navzočih zastopnikov JZSS mo-tosaveza, motokluba »Slovenija«, SK Ilirije, ASK Primorja id. je predsednik g. Zalokar za-ključil lepo uspešno sportno manifestacijo, ki jo je klub sprejel kot bodilo za nadaljnje še agil-nejše delovanje na polju slovenskega kolesar-stva.

★

ASK Primorje (nogometna sekcija). Seja sekciojskega odbora se bo vršila danes 10. t. m. ob 20. v tajništvu. Udeležite se je točno in vsi!

Na splošno željo publike ponavljamo danes zadnjikrat

v kinu Matica ob 14.30 uri

veliki historijski film

Napoleon in Luiza

Zveza kulturnih društev.

Jubilej bolniške blagajne sa-mostojnih mojstrov v Ljubljani

Svečana seja v mestni zbornici. Zanimivi podatki o gibanju ljubljanskih obrtnikov

V dvorani ljubljanskega mestnega magistrata se je v soboto dopoldne vršila svečana seja Bolniške blagajne samostojnih mojstrov povodom njene 40-letnice. Poleg mnogih članov so proslavili prisostvovali razni odlični zastopniki.

Društveni predsednik g. Aleksander Gjud se je ob otvoritvi seje spominjal trenutkov, ko se je pred 40 leti 8. decembra na pobodo pokojnega Matije Kunca zbralo okoli 60 obrtnikov in sklenilo ustanoviti sebi v pomoč humanitarno institucijo. Temu nagovoru so sledile čestitice posameznih zastopnikov oblasti in korporacij, tako vlad. svet. dr. Ketteja, tajnika dr. Pretnarja v imenu Zbornice TOI, dalje magistratnega direktorja dr. Zarnika v županovem imenu, ki je izrekel odkrite besede na naslov onih obrtnikov, ki še ne kažejo pravega razumevanja za to humanitarno napravo. Za obrtnike zelo bodrilen je bil govor g. dr. Frana Windischerja, ki se je v toplih besedah spominjal ustanovitve in obrtniškega pisatelja Matije Kunca. V imenu Vrhovnega obrtniškega sveta in Zveze obrtnih združenj je čestitil jubilejni predsednik g. Josip Rebek.

Nato je tajnik Alojzij Erjavec prav zanimivo orisal zgodovino društva. V dolgi dobi 40 let je umrlo 54 članov. Žive pa še člani, ki sodelujejo pri društvu od početka, odno-sno nad 30 let, tako gg. Vinko Zirnstejn, Aleksander Gjud, Viktor Höngman, Viktor Kranjc, Fran Kraigher, Zamljen Ivan, Engelbert Franchetti, Ignac Irkič, Alojzij Erjavec in Matej Podkrajš.

Blagajnik g. Ivan Keranič je podal statistiko denarnega prometa, kako je naraščal od leta do leta. Starostni podporni zaklad »Zaku-zje« sedaj nad 61.000 Din. Bil je ustanovljen leta 1917. Sedaj dobivajo iz njega že 4 člani starostne podpore.

Zvečer se je vršil v restavraciji »Zvezda« intimni prijateljski sestanek, ki je bil prav dobro obiskan. Tako je Bolniška blagajna samostojnih mojstrov na skromen, a vele-dostojen način proslavila svoj 40-letnec. V njih lastni blagor je, če se vsi obrtniki opri-mejo z verno te za nje koristne socialne naprave, da bo slavila s še večjimi uspehi zlate in demantne jubileje.

Danes samo ob 4. in pol

6. uri

Vilma Banky

in

Ronald Colman

v filmu največjih ljubavnih strasti

Plamen ljubavi

Božanske ljubavne scene! Očar-ljive slike!

Večerni predstavi ob pol 8. in 9. uri odpadeta vsled koncerta.

Hitite in ogledajte si ta divni spored.

Telefon 2124

ELITNI KINO MATICA.

Mariborsko pismo

„Ponedeljku“

Maribor, 9. decembra.

Vojško letalo, ki je prišlo iz Zagreba ter je moralo v petek zaradi defekta pristati na polju med Vrbanovo in Vipavčovo ulico, se je danes dopoldne zopet dvignilo, ker ga je popravil mehanik. po katerega so poslali v Zagreb. Letalo je ogledovalo vse te dni mnogo radovednežev in je morala stati najprej policijska, potem pa ves čas vojaška straža poleg njega.

Policijske zgodbe obeh dni, na praznik in danes na nedeljo so skromne. Aretiranih je bilo v vsem 5 oseb in sicer 2 zaradi kaljenja nočnega miru, po 1 pa zaradi potepuš-tva in suma tatvine. Nalražilnejših prijav je bilo 35 Mesar P. na Pobrežju je ugo-tovil, da ima tatu v hiši izginila mu je zimska suknja in ker ima na dvorišču hudega in budnega psa, je bilo izključeno, da bi se tat prikradel v hišo od zunaj. Kot tatitico so izsledili domačo služkinjo.

Železniška služba je zopet zahtevala svo-jo žrtev 22-letni železniški monter Aleksan-der Sever je prišel z levo nogo pod kolesa stroja. Odtrgalo mu je palec in tudi drugače prizadelo nekaj ran. Ponesrečenca je rešilni oddelek odpremil v bolnico.

Neki kolesar, ki je pridrvel po Samostan-ski ulici, je na križišču Strossmayerjeve uli-ce podrl 16-letno Pepco T., ki je dobila hu-de poškodbe na glavi. Izginila mu je obdelka in je odpeljal v bolnico. neprevidezni kolesar pa se je izmuznil in ga sedaj išče policija.

Kral Melja so potegnili iz Drave utopljen-ca, ki so ga agnosirali za 20-letnega delavca Josipa Nerata. doma iz Sv. Petra pri Mariboru. Fanta so videli prejšnji večer v Melju in je gotovo po nezgodi zašel v vodo, kjer je našel žalostno smrt.

Kronika dveh praznikov v Ljubljani

... »Ta vreme hval' al' toži« ... — Razpoloženje po Miklavžu. — V slaščicnem paradizu. — Vlom v trafiko v Rožni dolini. —

Ljubljana, 9. decembra.

»Snež bo« — so govorili Ljubljančani že včeraj in predvideno, ko se je nebo po-oblačilo in se niso prikazale zvezde. Toda ni zasnežilo, marveč je samo lahno zadih-ljal jug in na praznik smo imeli zopet dež. Dež kapkaj, mežle tudi dovolj, umaza-ne ulice in blatne ceste. Tako je v Ljubljani pozimi vedno, če ne zapade suh snež, ki si ga spriči nezdravega sedanjega vremena želi že skoro vsakdo najbolj od sportniki. Toda na Gorškem je že snet fletno — tam je že dokaj prišča. Kar pa je bilo do-linskih sportnikov, so bili prisiljeni biti sa-mo žogo in zabavljati čez vreme in vlažni teren na vseh križiščih.

Nič kaj prijetno se ni počutil na praznik in nedeljo ostali svet. Turisti, ki so name-ravali preživeti praznike v planinah ali vsaj pod njimi v prijaznih goraniških dolinah, so si na praznik jutraj brisali nosove z mežlo. Ko pa je lel pršati še dež, so obr-nili koločvorom in vlakom hrbite in se vra-čali v domove, da prežive prosti čas v mestu, največ po kavarnah. Da tam v druž-bah dajejo duška svojemu brezpriznemu razočaranju: »Baš, ko si prost, ravno na praznike, ta vražja godla!«

Izletniki, ki so odhajali v bližnjo okolico, so se melanholično ozirali s cest čez mo-kre, še vedno zelene travnike, a krepko za-kljeli, ko je pridrvel mimo voz ali avto. ki jih je z brzganjem blata prisilil stopati v stran, v luže ob robovih ceste.

Najlepše so imeli otroci doma, ki so se šli še vedno Miklavžu in parkite in pisali ter trobili na moč, vozili »avtomobilček« ter »furalci« svoje konjčke. Ta svet med igračami je bil pač najbolj radosten in dobro se je počutila poleg njega tudi mar-sikatera mamica, ki je dovolila moškiu sprehod do gostinice brez nje. Pozabila se je jeziti celo zvečer, če se je vrnil možiček domov, ko je svoj »firkelček« večkrat po-možil in potem šele vse skupa sešel.

Ljubljana, 9. decembra.

Zdaj, ko sta za varnim zapahom tudi oba njegova pomagata, lahko obrneje poročamo o aretaciji proslavlega apaša, vlomilca, tatu in večnega ženina 29. letnega Cirila Bregar-ja, bivšega lesnega manipulanta, doma iz Roba pri Vel. Lašah, ki je mesece in me-sece veljal za pravcati strah Gorenjske. Ne samo Gorenjske! Na svojih pustolovskih po-hodih se je udeleževal nevarni bandit tudi na Notranjskem in celo za mejo na Koroškem.

Ime Cirila Bregarja je iz analov krimi-nalne kronike kaj dobro znano. Poznala so ga vsa varnostna oblastva, policija kakor orožništvo, a tudi skoro vsa javnost ga pozna deloma, po njegovih delih, marsikdo ga je poznal tudi osebno, kar je imelo za dotični-ka navadno le slabe posledice.

Na krivih potih

Ciril Bregar je bil svoj čas lesni manipu-lant, pozneje pa se je poštenega dela naveličal in zašel na kriva pota. V propast je zdrsil kar tako mimo grede, ko mu je zmanj-kalo denarja in ga je vzel tam, kjer je bil. Takrat je moral službo, seveda, nemudoma zapustiti. Po preostani kazni se sploh ni več lotil poštenega dela, marveč je nadaljeval s tatvinami, dokler se ni izuril tudi v vlamlja-nju. Prišel je kmalu na glas kot izredno ne-varen in celo nasilen svedrovec, zahrbtn in prebrisan do skrajnosti.

Usoda je hotela, da so ga predlamskim orožniki v neki vasi na Gorenjskem prijeli po dolgoletnem zasledovanju. Drzni roko-mavh je moral v zapor, a je kmalu pobegnil in se spet vrnil na krajo in vlome. V junu-ju so ga orožniki ponovno prijeli. Eskortirali so ga v Ljubljano, da ga oddajo v zapore. V vlakcu se je Bregar potuhnil kakor da dram-lje. Nenadoma pa je blizu Medna skočil po-koncu, ter se vrzel iz drvečega vlaka. Skok se mu je posrečil. Pobegnil je v gozd in od-tlel se je drzni apaš skoro nemoteno pote-pal po deželi, kjer je kradel, vlamjal in vo-dil dekleta za nos. Zadnje kot »zavber« in postaven mlad, velebohat lesni trgovec Josip Zupanc iz Gorij.

Beg čez mejo

Po mnogih težavah in nekaj dnevih strada-nja se je Bregar zatekel na Koroško, kjer se je čutil najbolj varnega. V Pliberku je vdrl ponoči v neko gostilno ter se oskrbel z oble-ko, jedado, cigaretami, povrh pa še z denar-jem. Nato jo je mahnil v Celovec in izvohal malo bolj skrito gostilno, kamor so navadno zahajale propadle ženske. Tu je igral vlogo bogatega Jugoslovana, ponoči pa je okradel vse ženske kar po vrsti in izginil. Pridobil si je zopet precej plena, nakar se je podal v Wolfsberg ter še tam vlomil v neko go-stilno ter pobral nekaj šilingov in več ko-ristnih predmetov. Kradel je nato po Koroškem še nekaj dni. Postalo pa mu je dolgčas po domačih tleh. Zato se je vzpel na planine in jo primahal nazaj v Slovenijo.

Tu se je z malimi izjemami zadrževal skoro poldrugo leto. Bil je vedno brez stal-nega bivališča, plazil se je najraje ponoči okrog kmečkih hiš, zdaj v tej, zdaj v drugi vasi. Živel je življenje pravcatnega Mussolina, oprezoval je na latinske prilike skozi raz-svetljena okna in jih izvrševal, čim so ljutje legli k počitku. Na Gorenjskem skoro ni vasi, kjer ne bi bil izvršil tatvine ali vloma.

Križari je Bregar sem na tja in prišel tudi v Dobovo pri Brežicah, kjer se je po-noči vthotopil v znano gostilno ter je skoro povsem izropal. Kmalu nato se je pojavil v Cerknici, kjer je obiskal podstrešje meha-nika Janka Požuna ter mu ukradel novo kolo. Vrnivši se z Bleda, kjer je kolo prodal, je Požuna obiskal kradeč ter mu odpeljal kar dve kolesi in ukradel še poln nahrbtnik nove pnevmatike. Eno kolo se srotoma skrivil v neki gozd pred Cerknico, dočim se je na drugem odveznil nazaj na Gorenjsko, kjer se je že prej seznanil z neko Špelo, ki kateri je spravil ukradenko pnevmatiko, dočim je kolo prodal nekemu Bosanu.

Obisk pri oblastnem poslancu

Po raznih tatvinah tu in tam se je pred nekaj meseci pojavil v Gorjah pri Bledu. Bilo je ponoči, ko se je pripelel do hiše oblastnega poslancega Jana, ki se je baš vrnil

Družbo na ulicah, zlasti dopoldne, so tudi vedele kam. »Če ne v gostilno, tedaj v kino!«

Kinematografi so bili nabasano polni oba dneva. Enako tudi obe zleščici ki sta imeli zlasti mnogo publike z dežele, kjer je ob deževnih dneh še vse boli dolgočasno ka-kor v mestu.

V zleščico k popoldanski dramski pred-stavi je hotel tudi 12letni Ivanček iz Ši-ške. Kupil je že vstopnico, da je pristopil v avli k niemu prijateljiček Lovro, da po-cuknil za rokov in mu zapeljuje namignil: »Ti, mar ne bi stopila k Šumi? Po bon-bone! ...«

Ivanček se seveda zapelivemu povabilu ni upiral in kar br

Ljubavno življenje zadnjega francoskega cesarja

Biografije so sedaj velika literarna konkurencija. Novejša dela o Napoleonu I., Viljemu I. in Viljemu II., o Francu Jožefu, o Bismarcku oba potovalna uspeha Francoza Mauroisa s knjigami o Disraeliju in Shelleyju kažejo, kako vztrajno in vdanje je zanimanje bralske publike posebno tam, kjer prehaja zgodovinsko prikazovanje v literarno, psihološko in pikantno anekdoto. Oskar Wertheimer je razumel znamenja časa in izdal veliko delo »Napoleon III., pustolovec, ženski junak Cezar« (S 7 ilustracijami. Verlag für Kulturpolitik, Berlin 1928.) On sam označuje delo za predvsem literarno in dostavlja, da si je preskrbel mnogo novega materiala, kakor doslej še neizdane dokumente iz političnega arhiva nemškega zunanjega urada iz drugega državnega arhiva v Dahlemu ter iz brannburške - pruskega domačega arhiva. Lahko in zabavno napisano delo stremi zlasti za tem, da poda zadnjega francoskega cesarja kot človeka. Radi tega se je pisatelj poslužil, kakor sam pravi, posebno velike prostosti iz knjige posnemamo naslednje:

Žena grofa Walewskega.

Kljub temu, da se je Napoleon zelo zanimal za ženski spol, mu je vendar zelo malo pomenila vsaka njegovih ljubic. Veliko je bilo številu žen, ki jim je posvetil svojo pozornost. Leta 1857. je postala žena zunanjega ministra grofa Walewskega njegova favoritinja. Bila je Italijanka kakor grofica Castiglione, s katero je delila nekaj časa cesarjevo naklonjenost. Njen mož grof Walewski je bil sin Napoleona I., mož majhne, nekoliko koruplentne postavbe, sličen svojemu očetu. Grofica Walewska je bila na glasu najlepše žene na dvoru. Zнала je na cesarja zelo živahno vplivati, prav tako tudi na cesarico Imela je v sebi več naravne elegancije kot duha. Prevzetnost ni bilo v njej in se tudi ni šopirila z naklonjenostjo, ki jo je uživala na dvoru. Grof Walewski je vedel o razmerju svoje žene do cesarja. Molčal je, da bi se odzval, in je celo sprejel od cesarja večje posestvo v dar. Razmerje do grofice se je končalo leta 1861. Cesarica Evgenija ni bila ničesar vedela o odnošajih, sicer ne bi občevala z

grofico kot s svojo prijateljico. Maršal Bailland, Napoleonov dvorni minister, navaja, da je cesar potrošil za grofico 4 milijone frankov. Posestvo samo, ki ga je podaril grofu, je bilo vredno milijon frankov. Poleg tega je Napoleon plačal izkušbe ki jih je Walewski utrpel na borzi. Po grofovi smrti je dovolil Napoleon grofici letno pokojnino v znesku 20.000 frankov. Ko je Napoleon umrl leta 1873, kot ubog in star mož v Chislehurstu, se je udeležila njegovega pogreba tudi ona.

Margareta Bellanger.

Ljubica čisto drugega formata je bila Margareta Bellanger. Prvotno se je pisala Zofia Leboeuf in je spremenila svoje ime, ko so jo zasmehljivo imenovali Lavache. Bila je iz malih krogov in se ni mogla povzpeti preko vlog statistinje. Bila je krasna, zelo lepo oblikovana žena, precej živahne naravi. Prav njena primitivna veselost se zdi, da je cesarja okupirala. Od nje obstaja dva pisma, ki so ju našli po zlomu cesarstva in ju je priobčila republikanska vlada. Iz njih izhaja, da je Bellanger cesarja varala in celo poskušala dete, ki ga je imela s svojim skrivnim ljubimcem, izdati kot cesarjevega sina.

Žena ministra Persignyja.

Tudi neki drug Napoleonov minister Per-

signy je bil prav tako kakor Walewski imel čast, da je prepustil cesarju svojo ženo kot ljubico. Bila je nečakinja maršala Neyja in so ji pripisovali nešteto afer. Ko se je razneslo da se hoče Persigny ločiti od nje, so govorili, da je take počela da bi se dalo opravičiti deset zakonskih ločitev.

Ženski urad na dvoru.

Cesarica Evgenija je kmalu zvedela o sistematični nezvestosti svoježa moža. Prav v tem je temeljila njena moč na cesarja. Pozneje — z naraščajočo Napoleonovo boleznijo — se je zboljšalo razmerje obeh zakoncev. Sočutje do ubogega, hudo bolnega moža, je povzročilo, da ga je cesarica zopet vzljubila. V splošnem je iskal Napoleon pri ženskah bolj kratkočasia kot duševne vdanosti. Vse te stvari je smatral za nekaj samo po sebi razumljivega. Nekoč je prosil Bismarcka, ko je bil ta poslanik na njegovem dvoru, naj mu preskrbi prijateljico. Bismarck je odklonil njegovo prošnjo s pripombo, da nima na dvoru nobenega polma o nemškem družinskem življenju. Na dvoru je obstajal »service de femmes«, ki ga je organiziral Fleury Mequard in Bacciochi sta imela nalogo da seznani ta cesarja z lepimi ženskami. Napoleon je bil doberosečen človek, vedel se je kavalirsko in ljubezljivo do žensk ki jih je osrečal s

svojo naklonjenostjo; skrbel je materialno zanje, kadar jih je zapustil.

Blizu propada smo...

Intenzivno ljubezensko življenje je že zgodaj zelo neugodno vplivalo na cesarjevo zdravstveno stanje. Zdravniki so se obrnili na Evgenijo s prošnjo naj bi voljala, da prične nien mož bolj zmerno živeti. Knez Metternich avstrijski poslanik v Parizu, je poročal Beustu meseca julija leta 1866, da je napravil cesar nani »zelo klaverno vtiš«. Od Napoleona je odšel poslanik takrat ki Evgeniji, ki ga je sprejela s solzami v očeh in je bila zelo vznemirjena zaradi Napoleonovega zdravstvenega stanja. Dejala je Metternichu: »Ne more ne hoditi ne spati komaj da še je Blizu propada smo! Naibotie bi bilo da bi cesar zrinil za nekaj časa. Nič več nima moči, da bi vodil ministrski svet...«

Wertheimer smatra za najbolj važno posledico obsežnega ljubavneza življenja cesarja, da je postal Napoleon na ta način čisto odvisen od svoje žene in da je bil njen vpliv usoden za Francijo zlasti leta 1870. Morda bi se cesar ne dal v odločilnih trenutkih pred nemško - francosko vojno omati po pretijah Gramonta in Olliviera, da odstopita. Če bi bil človek železne volje, bi stežka pristal na vojno.

„Ponedeljkov“ listek

Tajna seja

Slika brez alegorije

Osebe:

Vitez stare slave
Človek brez imena
Bodoči človek
Embrijo
Ubežnik
Stražnik
Ona
Ivan Gradar

Kaj: Gostilna na Rožniku. Čas: Decemberska noč 1. 1928.

Vitez stare slave (se ozira po omizju): Čudno! Videl sem ga, kako je hitel navkreber in se opletal, pa ga še sedaj ni. Sam jezik ga je!

Ubežnik: On in njegovi so povsod zadnji.

Embrijo: Brez njega vendar ne moremo pričeti.

Vitez stare slave: Se malo počakajmo.

Embrijo: Brez njega ne!

Človek brez imena: Kdo bo čakal nanj.

Kar začnimo.

Vitez stare slave: Tako se govori! Več na odloča.

Embrijo: Slučajna večina... razpadajoča... bivša večina...

Vitez stare slave (kakor da ni slišal): Predolgo se ne smemo muditi.

Človek brez imena: In presvetlo je v sobi!

Vitez stare slave (vstane in odvije luč): torej?

Ubežnik: Predlagam pričetek seje.

Človek brez imena: Tako je.

Embrijo (odločno): Protestiram.

Vitez stare slave (stoječ): Otvarjam tajno sejo z ugotovitvijo, da smo v večini.

Embrijo: Kakšna večina?

Človek brez imena in Ubežnik (stejnito): Pravilna večina in en zastopnik opozicije.

Embrijo (ogorčeno): Ne gre za opozicijo! Za načela gre!

Vitez stare slave (prezirljivo): Kaj načela!

Embrijo: Ne govorite vedno v oklepajih!

Ubežnik: Začnimo!

Vitez stare slave: Na dnevnem redu je...

Človek brez imena (se smeje): Na nočnem redu...

Embrijo: Mir!

Vitez stare slave: Na dnevnem redu je edina točka, ki jo poznate vsi. Zato otvarjam razgovor in prošim za definitivne sklepe.

Embrijo: Saj še nismo vsi.

Človek brez imena: Večina.

Vitez stare slave: Saj bo prišel.

Ubežnik: Tihol (se ozre) Sedaj prihaja.

Vitez stare slave (nejevoljno): Saj sem vedel...

Bodoči človek (med vrati, ki so v temi): Pozdravljeni!

Embrijo: Kje si hodil?

Bodoči človek (vstopi in se bliža mizi): Zašel sem!

Človek brez imena: Zapri vendar vrata!

Bodoči človek (položil na mizo letak): Tu imate!

Vsi (ostali): Kaj pa je to? (Gledajo in se čudijo).

Bodoči človek (pomenljivo): Včasih je dobro, če se človek zamudi... (Gre, da zapre vrata. Med tem, ko se ozira, vstopi suh, bomo obleden mož z dolgimi brkami in sede v temen kot za vrati).

Embrijo: Torej vendarle!

Vitez stare slave: Fant, počasi!

Človek brez imena in Ubežnik: A, taka je stvar!

Bodoči človek (prisede k mizi): Taka, tak!

Embrijo (vstane): Ali nisem rekel, da počakamo?

Vitez stare slave: Besedo ima... (pokaže na prišleca).

Bodoči človek (kaže na letak): Predlagam spremembo dnevnega reda.

Vsi (ostali): Zakaj, zakaj?

Bodoči človek: Naš sestanek je brezpredmeten...

Embrijo: Brez pomena.

Vitez stare slave (pomirljivo): Nasprotno, tovariši! Baš sedaj moramo storiti sklepe in jih dosledno izvajati.

Embrijo: Kdo govori o doslednosti? He he...

Ona (pri vratih): Gospodje, zdaj grem pa spat!

Človek brez imena: Mi pa ne gremo!

Ona: Morate!

Ubežnik: Daj, prinesi ga šel! (Prime za liter).

Ona: Ne smem. (Vzame liter in odide).

Bodoči človek: Nima pomena, gospodje!

Embrijo (vstane): Pojdimo!

Človek brez imena in Ubežnik: Mi pa ostanemo!

Ona (prinese vino): Zdaj pa kar hitro!

Embrijo: Saj gremo!

Vitez stare slave: Tovariši, to nas ne sme motiti! Proslave, akademije in slične stvari so zastarele. Neuspeh vselej in povsod. In to je dobro za nas. Imam izkušnje... Naša akcija...

Embrijo: Vaša!

Človek brez imena in Ubežnik: Naša, naša! Nekdo potrka na okno od zunaj.)

Ona (preplašeno): Saj sem vedela...

(Skozi okno se čuje glas: Odprite).

Ona: Stražnik je.

Ubežnik: Nemogoče. Tihol! Ne odpril!

Ona: Moram (gre proti vratom, privije luč in zagleda moža z dolgimi brkami) Jezus, Marjalo! Kdo pa je to?

Vsi stmiijo v tujca in molčijo.

Bodoči človek in Embrijo (tihol drug drugemu): Pojdiva...

Ona (proti družbi): Ali je vaš?

Vitez stare slave: Ne poznamo ga.

Človek brez imena (začuden): Sedi, ka-

kor da bi bil domač... (Močno trkanje na okno.)

Ona odide. Za njo neopaženo Bodoči človek in Embrijo.

Stražnik (na pragu): Gospodje!

Vitez stare slave (pristopi k stražniku in mu nekaj zašepče): In ta dva gospoda (pokaže k mizi): višji ravnatelj... upravni svetnik...

Stražnik: In ta? (pokaže na moža za vrati).

Vitez stare slave: Ni naš!

Človek brez imena in Ubežnik: Ni naš!

Ona (za stražnikom): Pritepel se je...

Stražnik (tjuca): Kdo ste? (Mož z dolgimi brkami tiho: Ivan Gradar.)

Stražnik (resno): Ivan Gradar? Od kod in kaj ste?

Ivan Gradar: Romar od svete Trojice.

Vitez stare slave: Norčuje se.

Ona: Pritepel se je.

Stražnik (se mu približa): V imenu postav...

Ivan Gradar: Kakšne postavbe?

Stražnik: V imenu zakon! (ga vklene) Lahko noč, gospodje! (Odide z Gradarjem.)

Vitez stare slave (zadovoljno): Sedaj smo varni.

Ona: Tako znan se mi zdi...

Človek brez imena in Ubežnik (hkrati): Tudi meni... tudi meni...

Vitez stare slave (zasmehljivo): Romar od svete Trojice? Haha...

Prisluškoval Ivan Podržaj.

Naravala in vse dopise, ličnosti in malih oglaševanj, je prišlo na Oglasi od delov Jutra, Ljubljana, Prešernova ul. št. 2492

Mali oglasi

Uje pristojbina je upoda li obsevan s saročilom, a cer in oglaševanje. Človek razen paše bra nica Ljubljana, št. 2492

Mali oglasi, ki služijo v porredovalno in rogal ne namere obdržati. waka buda 50 par. - Naj manjši znesek Din 5. Pristojbina za šifro Din 3.

Za pošiljanje ponudb in dajanje naslovov je plačati posebno pristojbino Din 2. — Za naslove kličite telef. šte. 3492, 2492 ter ekspozituro v Šiški telef. šte. 3203.

Brivskega pomočnika

mlajša, perfektna v bubi strženju sprejem. Naslov v ogl. odd. J 43637

Vzgojiteljico

po možnosti učiteljico ali otroško vrtnarico sprejme k dečki petih in šestih let. Zaradi želje se znanje nemškega Naslov v ogl. oddelku Jutra 43411

Natakarico

z kaveljico sprejme takoj. Naslov v oglašnem oddelku Jutra 43741

Učenca

za knjigovodsko obrt sprejme takoj. Naslov v ogl. oddelku Jutra 43742

50 Din nagrade

dobi tisti, ki prekrši 18 let starostno fantu službo v tovarni kje v Ljubljani, ali v bližini. Naslov pove oglašni oddelku Jutra 43477

Korespondent-knjigovodja

Znanje državni in treh modernih jezikov, enoletna praksa, nastop proti zelo skromni plači. Naslov v ogl. odd. Jutra 43610

Kateri čevljarški mojster

bi vzel dekle, ki je že važno preseljena gorih do lovčev, da bi se bolje izučila — proti primernemu plačilu. Naslov v ogl. oddelku Jutra 43752

Gostilničarja hči

iskre službo natakarica. — Event. sprejme tudi službo gospodinje pri orožnikih ali kjerkoli. Ponudbe prosi na ogl. oddelku Jutra pod »Resna poštenost.« 43751

Kuharica

dobra gospodinja, iskre službo k dvema osebam na stajerskem. Ponudbe pod šifro »Vestna« na podružnico Jutra v Celju 43753

Kupim

Avto

v dobrem stanju (evropske marke), malo rabljen, s 4 seledji, kupino. Ponudbe s točnim opisom in ceno na oglaš. oddelku Jutra pod šifro »Plačamo v gotovini.« 43749

Kino - aparat

v dobrem stanju in z vsemi drugimi potrebščinami. Kupim. Ponudbe s popisom na oglaš. oddelku Jutra pod »Dobro št. 779.« 43784

Motorno kolo

v dobrem stanju, boljše znamke, 5 HP, kupim. Ponudbe s opisom na oglaš. oddelku Jutra pod šifro »Motocikelj.« 43786

Smrekovih hmelovk

novih ali 1-2 leti rabljenih, od 6 m dalje, kupim večjo množico. Ponudbe na podružnico Jutra v Celju pod »Hmelovke.« 43782

Skladišče

v bližini gl. kolodvoza oddam s februarjem v najem. Naslov pove ogl. odd. Jutra 43672

Trgovino

z mehaniz. blagom, v ljubljanski okolici, staro in dobro vpetljano, z zalogo in inventarjem prodam. Naslov pove oglašni oddelku Jutra 43540

Dve parceli

v najlepšem kraju, za krasno vilo ali sanatorij, na prodaj. Prva meri 1225 m², druga meri 1720 m². Poizve se: Srma pot 8. 43769

Prodaja

2 železni peči, 2 črnotrojni kotli divji, eno iz belu kuhinjske kredence. Vodovodna čista šte. 281 43747

Naxos - šmirgel

v prahu in zrnu ter vsakovredni brusilni material za vse panoge industriji nudi najceneje Feliks Toman ml. Ljubljana, Ročjeva c. 30. 43725

Štedilnik

velik, železen, masiven, dobro ohranjen celo prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra 43679

Otroška igrača

nova spalna garnitura na prodaj. Naslov v oglašnem oddelku Jutra 43730

Kožuhasta vreča

za uge (Fuesack) naprodaj. Naslov v oglašnem oddelku Jutra 43721

Smuči

in damske smučarske blazice, 1 leto staro, v zelo dobrem stanju prodam. Naslov pove oglašni oddelku Jutra 43743

Lestenc (luster)

dobro ohranjen, za petrolejsko ali električno razsvetljavo in razno pohištvo. Naslov v ogl. oddelku Jutra 43737

Jazz - band

nov, prodam po nizki ceni. Pošljim ponudbo. Naslov pošljite na oglaš. oddelku Jutra pod »Jazz-band.« 43785

Majhno posestvo

naprodaj v bližini rudnika Huda jama. Zelo prikladno za rudarja ali vpojenca. Cena po dogovoru. Natančne informacije daje Jože Vodičan, Trnov hrib, pošta Laško 43773

Pisalni stroj

»Remington«, dobro ohranjen, v popolnoma nov prodaj. Poizve daje Rudolf Orozy, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 2 43777

Železno peč

prodam. Naslov v oglašnem oddelku Jutra 43497

Avto

dvoosedeln, znamke »Chevrolet«, skoraj nov, po zelo nizki ceni, naprodaj. Naslov v oglašnem oddelku Jutra 43746

Stanovanje

z 2 sobama, kuhinjo, priključniki in vrtem odda takoj mirni stranki Gliha Julij, Stavbišče bajtar - Sp. Siska 43736

Stanovanje

sobe, kuhinje in pritlikin oddam tistem, ki odkupi pohištvo. Naslov v oglaš. oddelku Jutra 43767

Stanovanje

Stošče, primerno za vpojenca. Naslov pove oglaš. oddelku Jutra 43781

Jedilno opravo

nov, hrastovo, prodam - Naslov v oglašnem oddelku Jutra 43603

2 omari